

Reportage Vismigratie

Deze visdeurbel moet vissen in Utrecht gaan helpen: 'Mensen en dieren kunnen best wat meer samenleven'

Ecoloog Mark van Heukelum en de Utrechtse stadsecoloog Anne Nijs geven uitleg bij de visdeurbel aan de Weerdsluis in Utrecht. Beeld Werry Crone

Een nieuwe 'visdeurbel' bij de Weerdsluis in Utrecht moet ervoor zorgen dat vissen geen weken of maanden voor een dichte sluis hoeven te wachten. Meekijken kan via een onderwatercamera.

Sterre van der Hee 29 maart 2021, 13:14

Eerst blijft het beeld grijs, met links een paar lichtgekleurde luchtbelletjes. Maar plotseling verschijnt een gedaante in de verte: een forse snoek, bruin met witte stippen, van minimaal 60, 70 centimeter. "Laatst vonden ze in Utrecht nog een meerval van zo'n anderhalve meter", zegt ecoloog Mark van Heukelum (34), terwijl hij de camerabeelden op zijn telefoon laat zien. "Een soort monster van Loch Ness. Dat zwemt hier dus allemaal, gelukkig zijn ze schuw."

Het filmpje komt van een onderwatercamera, die enkele meters onder onze voeten is geïnstalleerd bij de monumentale Weerdsluis in Utrecht. Om vanaf de Vecht bij de Oudegracht te komen, moeten de vissen eerst de Weerdsluis passeren – en die is elk jaar maandenlang gesloten. Pas in april, als de pleziervaart begint, treedt de sluiswachter weer aan om de immense deuren te openen. "Snoeken, winden en baarzen zijn dan al onderweg voor de paaitrek", zegt Van Heukelum. "Hun voortplantingsinstinct is supersterk, dus ze blijven voor die sluis steken." En daar zijn weinig verstoppingen, dus loopt een baars of blankvoorn al gauw kans om het maal te worden van een spiedende reiger of aalscholver.

'Eerste visdeurbel ter wereld'

De 'eerste visdeurbel ter wereld' moet uitkomst bieden, zegt stadsecoloog Anne Nijs (41), die met Van Heukelum het project bedacht. "Als mensen op de camera vissen zien, kunnen ze op een bel drukken." Ze toont een rode knop op de website. "Met de bel geven mensen een seintje aan de sluiswachter, die – bij genoeg meldingen – de sluis voor de samenscholende vissen opent." Het blijft wildspotten, zegt Nijs: soms zie je een tijdje niks. "En vorige week schuifelde opeens een grote krab door het scherm." Het beste moment om te kijken is in de schemering, zegt Nijs. Dan zijn minder visetende vogels actief, dus laten vissen zich vaker zien.

Het idee van een visdeurbel waarmee de vismigratie wordt bevorderd klinkt misschien als een 1 aprilgrap, dat is het niet, verzekeren de initiatiefnemers, waaronder de gemeente Utrecht en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

Vanaf maandag kan iedereen live op visdeurbel.nl zien welke vissen voor de sluis liggen te 'wachten'. "De vissen willen stroomopwaarts naar plantrijke plekken om eitjes te leggen", zegt Van Heukelum, die richting de binnenstad wijst. "Na de Vecht trekken ze via de Oudegracht – doorreisgebied, een soort vissensnelweg – naar de Kromme Rijn. Daar vinden ze lekker veel plantjes en dode stukken hout vol algen en insectjes. Er zijn genoeg schuilplekken om eitjes te leggen."

Volgens Nijs is de digitale deurbel ook een manier om de natuur dichterbij mensen te brengen. “Veel bewoners weten niet hoeveel hier in de wateren zwemt.” Van Heukelum vult aan: “Sommige steden lossen dit probleem op met vispassages, of met sluizen die dagelijks automatisch de deuren openen voor onderwaterdieren. Beide opties waren bij deze sluis niet mogelijk, maar het is juist leuk dat we hiervoor samenwerken met bewoners. Hoe tof is het om te weten dat duizenden vissen in het voorjaar langs de Domkerk trekken?”

Vissen zenderen

De camerabeelden moeten ook worden gebruikt voor onderzoek naar vissenpopulaties, legt Van Heukelum uit. “We weten weinig van visaantallen in het centrum. De camerabeelden zijn wel wat troebel, dus de bruikbaarheid ervan is een punt van discussie. Wellicht willen we in de toekomst hier vissen zenderen om exacte trekroutes te bepalen.”

Er bestaan volop ideeën voor andere maatregelen om vissen in Utrecht te helpen, zeggen de ecologen. “Er wordt al geëxperimenteerd met begroeiing aan de wallen”, zegt Van Heukelum. “En we denken aan vissenbossen: takkenbundels die onder water liggen en waar zich bijvoorbeeld lekkere mosseltjes aan hechten.” Dat zou een goede mogelijkheid zijn in de bredere stukken van de singel, mijmert hij. “We kijken altijd naar de haalbaarheid. Utrecht moet geen volledig natuurgebied worden, maar mensen en dieren kunnen best wat meer samenleven.”

